

נעזרת השם יתברך

ספר
חדרי דעה
על שחיטה וטריפות

חודש מנחם אב שנת תשמ"ה לפ"ק

ברוקלין נוא יארק

ספר
חבל יוסף

חלק

חדרי דעה

על שו"ע יו"ד

יחדור פנימה בתוך צפוני דברי רבותינו הראשונים ואחרונים
בספרי טור ושו"ע יו"ד בכל הלכותיו בסדרן אחת לא נעדרה.
הערות ישרות. פרושים דרושים. מחקרים ומקורים. ציצים
ופרחים. אשר אורו עיני לנוגה דבריהם הקדושים המזהירים
מקרני אור אש דת ה' כאמור; ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה.
הרב ר' יוסף זונדל באאמז' הרב ר' חיים זיל מ'ק' איישישאק

ירושלים תשכ"א

הוצאת ספרים האחים לוין-אפשטיין

להחירה כחילה וא"כ איסור אכמה"ח ודאי ראייה ליה שפיר תקנתא ונהי דרבא עליו איסור נבילה מ"מ איסור אכמה"ח הרי נפקע ממנה. ודווקא ביולא. דאכמה"ח דידר' גופי' אינו נפקע לעולם זהו נקרא ל"ל תקנתא ופשוט :

ועש"ך דבגשאר מיעוט מדולדל זהו טריפה גם להבה"ג [ומש"כ דכן מוכח מרש"י אין לו הבנה דהא לרש"י גם בשמוטה גופי' אינו ליה דטריפה הוא] והנה לפי"ז למאי דקיי"ל לקמן סמ"ד ס"ז גבי כוליא דניטל הכוליא אחר שנימוק אין טריפה חוזרת להכשירה א"כ גם ככהן אפי' ישמע אה"כ לגמרי ודאי לא יתכשר ואם יטול ביד גם להרש"ל שם הוא בפסולו כמבואר שם בפ"ז סק"ג וא"כ נראה דאין להכשיר החלב אלא כשראה שנשמטו בנחת ודוק :

סימן כה ס"א בהנה אי"ל לבדוק אחר שמוטה ע' רש"י דף כ"א דא"ל נפולה אי"ל לבדוק שמה נעקרו הסימנים דקדין הן אלא נפילה ע"ש :

שם ויש לבדוק ע"ז קודם שיזרק העוף מידו כל האחרונים חתרו ליישב דברי הא"ל שאוסר בריעבד אם לא בדק קודם שזרק דחיישין שמה נחרחב מחמת פירכוס דהא רבא בדק ליה גירא לר"י ושחט ב' עופא כהדי דפרח וע"כ בדק הסימנים אחר שנפלה לארץ ולא חייש להא ולעכ"ז בפ"ז דלפי מש"כ הרשב"א בזה דלרין לבדוק הסימנים אם נשחטו רובן דלע"ג דרובא דשחט שפיר מ"מ הוה רובא דהליא במעשה וקיי"ל דלא סמכין עליו ע"ש וא"כ הכא רבא לשי' בריפ"ג דבכורות דשני שם אחריתא ולי"ל להא דרבינא וא"כ לשי' שם שפיר יש לסמוך ארובא דשחט שפיר ולרד"י אי"ל כלל לבדוק אם נשחטו רוב הסימנים אבל לרד"ן דקיי"ל דלרין לבדוק בודאי מסתברא דאחר הפירכוס יש לחוש זה רוב גמור וכן נראה מלשון החו' ונראה דאולי לשי' בריפ"ג דיבמות דכתבו על הא דרוב נשים מתעברות ויולדות דלא חשיב רוב החלי במעשה כיון דהוא בל בטבע [ובעיקר דבר זה דתלי במעשה] ל"ע ברוב טעות מטפחין בקידושין ד"פ ובפסחים ד"י כסוגיא דאין ספק מוציא מידו ודאי ע"ש ואכמ"ל] וה"נ כיון דעושה מעשה השחי' זה הוה בטבע שישחוט רוב והו"ל שפיר למסמך אהך רובא. ומשום"ה הוכרמו לשי' לומר דבל"ה אין רוב זה דשחט רוב הסימנים חשוב רוב גמור וא"כ לשי' הרי בזה אין לנו חולק על בדיקה זו וא"כ הוה הא דרבא ראי' ברורה שאין חוששין לפירכוס ודוק :

סימן כו ס"ב שחט הקנה וניקבה הריאה קודם ששחט הושט טריפה ולענין נפסקה הקנה גופי' הביא התב"ש דברי הראב"ד דלר"ל דבעי לשני דמהני שחי' אף בפסוקת הגרנרת אם לא שחט במקום חתך הרי דע"כ גם הקנה גופי' עדיין אינו כפסוק לגמרי ופשי"ג דטריפות פוסל בו והרמב"ן השיג עליו דאין קיי"ל כר"י דלאחר חזרה ס"ל דל"מ שחי' והנה נראה בשי' הרמב"ן דס"ל הא דלא מהני שחי' בשביל שהוא כפסוק כבר וא"כ נקובת הושט לשי' ודאי מהני שחי' דהא בנקב בעלמא ודאי אינו כלל כפסוק אמנם לפ"מ דקיי"ל לקמן ס' ל"ג דגם נקבה ל"מ שחי' ע"ש מש"כ בזה וע"כ דטעמא דל"מ שחיטה לדין הוא משום דכיון דנפסל מקום הכשר שחי' הו"ל שחי' א"כ ודאי דאין כאן ראי' כלל דר"י סבר דכפסוק דמי דלא כר"ל ושפיר י"ל דקיי"ל כר"ל דטריפות פוסל בו וכמש"כ הרא"ש דלא ידעינן הי דאחריתא ע"ש והנה נסתפק הפמ"ג לשי' המטריפין בזה אי הוא גם נבילה ולענ"ד לשי' דהיא אסורה ע"כ ל"ל דנבילה היא דהא כבר הקשו החו' שם דמאי פריך דהא באמת היא טריפה כ"ז שהיא חי' וחי' דמשמעות המנה דקאי לאחר שחיטה ע"ש וא"כ אי בזה אינה אלא טריפה ולא נבילה לוקי הא דמשמע ליה דגם לאחר"ש היא טריפה בשנעשה הנקב בסיון לאחר"ש אותו הסימן וע"כ דגם בכה"ג הוה נבילה והטעם דגם שחי' של השני ל"מ אלא כשהראשון ראי' לשחי' וכמשמעות הרשב"א לענין שמוטה דגם בעוף אפי' לא נשמט אלא ס"ל אין שחי' גם בהשני דבעי שני הסימנים ראוים ע"ש וא"כ גם בזה אף דשחי' סימן הראשון כבר הוכשר מ"מ הרי אין כאן אלא שחי' ס"ל דשחי' פתון הבני ל"מ כיון דנפסל הראשון קודם שחיטה

שם סק"כ דאע"ג דידעינן דע"י מריעות הנוטות לא ניקב הושט מ"מ גזרינן אטו נקרט העור לא הבנתי היטב כיון דאפי' בזהב ניקב הקנה אם תפס הקנה לבד וידע שלא ניקב הושט בעלמא בסק"ז דכשר ולא גזרינן. למה נגזור בזה כיון דידעינן דע"י מריעות אינו ניקב הושט. ואולי דשם כיון דמכוין בחילה שלא ינקוב הושט לא שייך למגור ול"ע :

סימן כז ס"ז חלדה כולו ע' מ"ו סק"ג שדקדק מדברי החו' גבי חלק בסכין דהוילא הסימנים חוץ למפרקת ושחטן מלמטה למעלה הוה חלדה ולא הבנתי מהו דאי שהשחיטה לריכה להיות דווקא מדרך לז הפנים לזר הגב הרי מחזיר סימנים לאחורי עורף הוא כשר אף דדרך השחי' הוא מן העורף לזר פניו ואי משום שגוף הסימנים עומם הם מהופכים לכאן' גם בזה משמע שם בהדיא דאין בזה שום קפידה ע"ש וכן בהדיא דהשוחט בב' וג' מקומות לפי פי' השאלות מבוחר שהסימן מההפך ולא קפדינן בזה ודברי החו' נראה דהם דווקא כשחותר עכ"פ כנגד מקום המפרקת ואפי' כשהמפרקת שבורה ע"ש הא כל שאינו כנגד מקום המפרקת משמע דאין חשש ע"ש ול"ע :

ש"ך סק"ח דלא תימא כיון דשחט שליש והגרים שליש ושחט שליש כשר הוה"ד כשדרם או החליד השליש הראשון כו' באמת לענ"ד לרין ראי' גדולה לזה דמנלן לפסול בזה דהא גם בשחט שליש ראשון שחיטה כשירה אם אח"כ היה מגרים שליש ומניח בן נמי הוה נבילה גמורה דכבר נפסק רוב הקנה בפסול ואפי' כששחט עוד שליש קיי"ל דהוא כשר ומלטרף לשחי' המיעוט הראשון. ואין ההגרמה שביניהם פוסלת. א"כ ה"נ י"ל דאפי' אם היה המיעוט הראשון פגום בעלמא כיון דהוא במקום שחי' מלטרף שפיר למיעוט בחרה שהוא בכה"כ. והוה ככל שחי' רובא דעלמא דאפי' מיעוט קתא בפסול השלמת הרוב בהכשר מכשירו ואולי נאמר דכיון דבאמת דין זה חידוש הוא וכן משמע מפרש"י ברי"פ א"ט ובכ"ד דהוא מהלל"מ א"כ י"ל דלא גמירי הלכתא אלא בשכל דחי' כשירה ולא כשהמיעוט הראשון בפסול מ"מ אף שיש מקום כן מ"מ ל"י מקום הכרח לזה ומדברי החו' שכתבו דלא שייך שהייה בשחי' הקנה יעו"ש מוכרח דלא ס"ל הא סברא דלפי סברא זו דלא הוכשר הגרמה אלא כשכל השחי' בכשרות א"כ פשי' דשהייה ג"כ פוסלת בזה דהא מה דכשר שהייה בקנה הוא משום דל"ג מסגוס דעלמא אבל בכה"ג הא לא מהכשר אלא כשהמיעוט קמא ג"כ בהכשר וא"כ ודאי דשהייה והגרים פסול וא"כ שפיר משכחת שהייה גם בקנה וע"כ דלי"ל סברא זו כלל ול"ע :

ט"ז סק"י הקשה על הא דמתירין חלב שמוטה משום דאינה טריפה אלא שאין לה היתר בשחי' דבשביל זה גופה דאין לה היתר בשחי' נמי יש לנו לאסור החלב דקיי"ל לעיל באבר יולא וחי' דדווקא התם שאיסור זה חמיר דאין לו היתר לעולם אבל הכא אין כאן אלא איסור אכמה"ח והנה נראה מדעתו דאיסור יולא הוא איסור אחר ואינו אכמה"ח אבל כבר מבואר ברמב"ם בפ"ה ממ"א דין י"א דחייבין עליו משום אכמה"ח וכ"כ רש"י דע"כ ד"ה והבשר מגע נבילה אכמה"ח שמתאם כנבילה יעו"ש והפלתי כתב דלהבה"ג דאינה טריפה באמת הדרא בריא וא"כ שפיר מיקרי אית ליה חקנה בשחי' ע"ש אבל הש"ך סק"ה הביא לשון הרשב"א דבמיעוט שנשאר כשר השחי' והדרא בריא ע"ש מוכח בהדיא דכולן עקורין לא הדרא בריא [ומה שדקדק הפלתי דאל"כ מאי נ"מ הא שדקדקו הפוס' דלהבה"ג אינה טריפה באמת בל"ה נ"מ עובא דלפי הסכמת הפוס' דטריפות דאדם הוא כטריפות דבהמה א"כ נ"מ לענין כבור שנשמטו סימנים שלו דלרש"י דהוה טריפה קיי"ל דכבור שנטרף בחוף ל"י פטור מה' סלעים גם לענין הקפה דלהבה"ג בעי בהמה אחרת דווקא ולרש"י מהני בזה גופה כמש"כ רש"י בהדיא בדף ג"ד ע"ש ועש"ך סק"ל וגם נ"מ לענין מה שכתבו החו' בד"כ ד"ה אילמא ע"ש] ולענ"ד י"ל בפשי' דבאמת דווקא י"י יולא דהוה כמופרש כבר כמבואר שם ברש"י הנ"ל ואפי' מחה נשחטה האבר הוא כבר אבר מן החי ממש שפיר קרי ליה ל"ל תקנתא בשחי' אבל שמוטה נהי דלאכילה לא שרי לה השחי' אבל איסור אכמה"ח ה"ה נפקע בשחי' ואפי' במהה אלא דאינה כשירה